

Vannförvaltningens sentrale spørsmål og arbeidsprogram i Tana-Neiden-Pasvik vannregion for 2028–2033

PEKKA RÄINÄ (UTG.) | JUKKA YLIKÖRKÖ | ANNUKKA PURO-TAHVANAINEN | NIINA KARJALAINEN | ANNE LINDHOLM

Vannforvaltningens sentrale spørsmål og arbeidsprogram i Tana-Neiden-Pasvik vannregion for 2028–2033

PEKKA RÄINÄ (UTG.)

JUKKA YLIKÖRKKÖ

ANNUKKA PURO-TAHVANAINEN

NIINA KARJALAINEN

ANNE LINDHOLM

RAPPORTER 83 | 2023

**VANNFORVALTNINGENS SENTRALE SPØRSMÅL OG ARBEIDSPROGRAM
I TANA-NEIDEN-PASVIK VANNREGION FOR 2028–2033**

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland

Ombrytning: KEHA-keskus

Bilder: Tatu Laukkanen

Kartor: Riku Elo

ISBN (PDF) 978-952-398-213-0

ISSN-L 2242-2846

ISSN (nettpublikasjon) 2242-2854

URN URN:ISBN:978-952-398-213-0

www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

Hva er det denne høringen gjelder	2
Hvilke ting ønsker vi nå tilbakemeldinger på	3
Hvordan blir tilbakemeldingene benyttet?	4
Hvordan og når skal jeg sende inn mine synspunkter?	4
Tana-Neiden-Pasvik vannregion	5
Grunnvannsområder	7
Vannforvaltningens sentrale spørsmål	8
1. Nedbørsområdemessig styring av vannforekomster og belastning i et klima i endring	8
Sikring av en god vanntilstand	9
Det tas hensyn til målsetningene i vannforvaltningen helt fra oppstarten på planleggingen av nye prosjekter	9
2. Hindring av spredning av fremmede arter og fiskesykdommer	11
3. Istandsetting av vannmiljøer	12
4. Forbedring av vannforvaltningstiltakenes effektivitet	13
Arbeidsprogram og tidsplan for kontroll av planen	15
Planleggingens tidsplan og faser	15
Vurdering av miljøkonsekvenser	16
Vurdering av grenseoverskridende miljøkonsekvenser.	17
Informasjon og de viktigste informasjonskildene	18
Kontaktopplysninger	19
Presentasjonsark	20
Kuvailulehti	21

Hva er det denne høringen gjelder

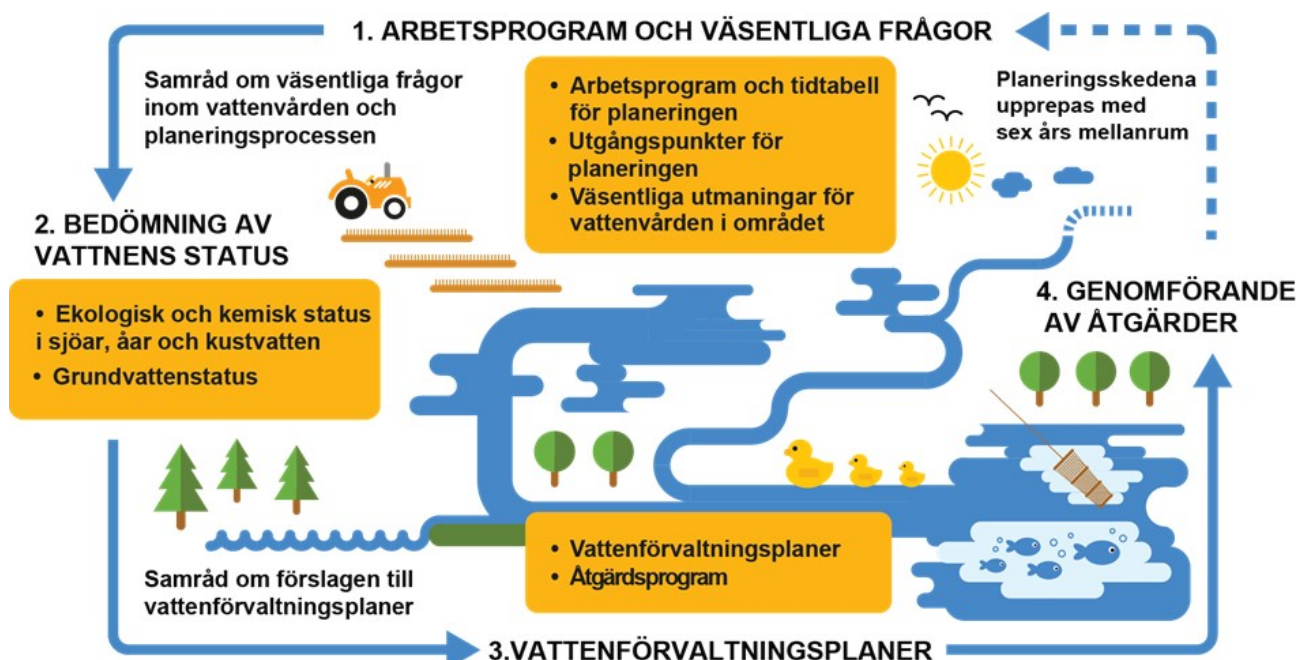
I henhold til den finske vannforvaltningsloven utarbeides det vannforvaltningsplaner i Finland hvert sjettede år for sju vannregioner i Fastlandsfinland og på Åland. De tredje vannforvaltningsplanene for perioden 2022–2027 ble godkjent i det finske statsrådet i slutten av 2021. Nå forberedes det en oppdatering av vannforvaltningsplanene for forvaltningsperioden 2028–2033. Til forberedelsen organiseres det en høring av vannregionene om arbeidsprogrammet for planleggingen og vannforvaltningens sentrale spørsmål samt om utarbeidelsen av vannforvaltningsplanens miljørapport i tiden 15.12.2023–17.06.2024. Høringen organiseres for at alle kan få frem sine egne synspunkter og kunnskaper i vannforvaltningen. Denne høringsdokumentet gjelder Tana-Neiden-Pasvik vannregion (VHA 7).

Målet med vannforvaltningen er å hindre at tilstanden i elver, innsjøer og kystvann samt i grunnvannsområdene svekkes samt å arbeide for at tilstanden i alle vannforekomster skal være minst god. For å oppnå dette målet blir det planlagt og gjennomført tiltak som forbedrer tilstanden i vassdragene, og effekten av disse følges opp i alle vannregionene i Finland (bilde 1).

Bilde 1: Vannregionene i Finland samt grensene til ansvarsområdene for miljø og naturressurser i NTM-sentralene som er ansvarlige for planleggingen.

Planleggingen av vannforvaltningen går over perioder på seks år (bilde 2). I løpet av planleggingsrunden som nå har startet kontrollerer man vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene for hver vannregion i et omfattende samarbeid samt ved høring av forskjellige parter. I høringen som nå er i gang ber vi om tilbakemeldinger på arbeidsprogrammet og tidsplanen for planleggingen samt på sentrale spørsmål i vannforvaltningen. I tillegg forteller vi om utarbeidelsen av en miljørapport som er i samsvar med SOVA-loven (Lag om bedømming av miljøkonsekvenserna av myndigheters planer och program).

Bilde 2. Vannforvaltningens planleggingsprosess

I dette dokumentet er det bare presentert et sammendrag av tilstandsvurderingen fra vannforvaltningsplanen for årene 2022–2027. Dersom du ønsker det, kan du se nærmere på den gjeldende vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet, som fås på [Nettsiden til Tana-Neiden-Pasvik vannregion \(på finsk\)](#). I tillegg får man bakgrunnsopplysninger om vannsituasjonen fra karttjenester, som [vattenkarta](#).

Hvilke ting ønsker vi nå tilbakemeldinger på

I denne høringen ber vi om tilbakemeldinger på tre sakhelheter: 1) **Sentrale spørsmål** knyttet til vannforvaltningen, 2) vannforvaltningens **arbeidsprogram, tidsplan for planleggingen og deltakelsesprosedyrer** samt 3) forberedelse av **miljørapporten** og innholdet i denne, som skal utarbeides av vannforvaltningsplanen.

De sentrale spørsmålene er ting som det er meningen å legge spesielt vekt på i vannforvaltningen under forberedelsen av neste vannforvaltningsplan. Dette kan for eksempel gjelde sentrale problemer og utviklingsbehov knyttet til vanntilstanden; metoder og tiltak som kan brukes til forbedring av vanntilstanden eller for eksempel finansierings- og samarbeidsmuligheter. Planleggingens arbeidsprogram og tidsplan er de samme i alle vannregionene. De sentrale spørsmålene for vannforvaltningen og den regionale organiseringen av planleggingen er derimot forskjellig. I dette dokumentet behandler vi de sentrale spørsmålene som gjelder vedlikehold og forbedring av tilstanden i innsjøene, elvene og grunnvannsområdene i Tana-Neiden-Pasvik vannregion.

Hvordan blir tilbakemeldingene benyttet?

Høringen organiseres for at innbyggere, ikke-statlige organisasjoner, eiere av vannområder, næringsdrivende, statlige etater, kommuner og andre kan bidra i vannforvaltningen med sine egne synspunkter og kunnskaper. Gjennom et økt samarbeid kan man forebygge eller løse mange problemer. Ved å gi tilbakemeldinger kan du for eksempel påvirke hvordan det tas hensyn til vannforekomstene og grunnvannsområdene i området ditt samt virksomhet som påvirker tilstanden i disse i planleggingen. Tilbakemeldingene benyttes i kontrollen av tiltaksprogrammene og vannforvaltningsplanen samt i utviklingen av iverksettingen av vannforvaltningen. Det legges inn et sammendrag av tilbakemeldingene i vannforvaltningsplanen.

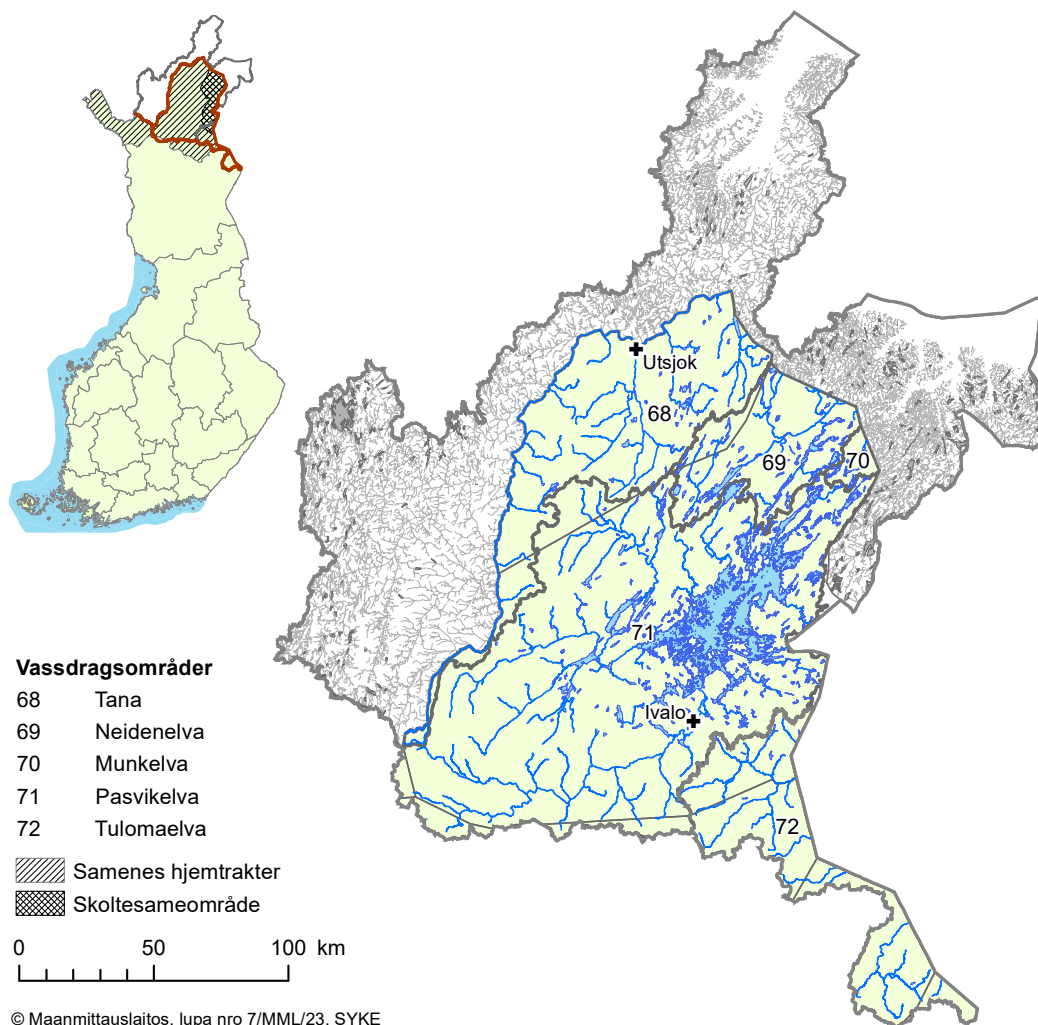
Hvordan og når skal jeg sende inn mine synspunkter?

Det gjennomføres et halvt års høringer samtidig i alle vannregionene i Finland. Siste frist for å gi tilbakemelding er 17.06.2024. Det lønner seg likevel å komme med uttalelser, meninger og ytringer i god tid før fristens utløp.

Vi ønsker i første rekke tilbakemeldinger i elektronisk form via nettsiden www.lausuntopalvelu.fi. Du kan også sende inn tilbakemeldinger per e-post eller brev til registreringskontoret ved Lapplands NTM-sentral (kontaktopplysninger i slutten av dette dokumentet). Tilbakemeldinger i Word-format gjør behandlingen raskere og enklere.

Tana-Neiden-Pasvik vannregion

Vannregionene er opprettet slik at de inneholder hele vannforekomstområder. Derfor kan de fordele seg i områder som strekker seg over flere land. Tana-Neiden-Pasvik vannregion dekker vassdragene til Tanaelva, Neidenelva og Pasvikelva, som er felles for Finland og Norge, Pasvikelv-området, som er felles for Finland, Norge og Russland samt det øvre løpet av Tuulomajoki, som renner inn i Russland (bilde 3). Finland og Norge utarbeider vannforvaltningsplaner og tiltaksprogram for sine områder, som samordnes videre.

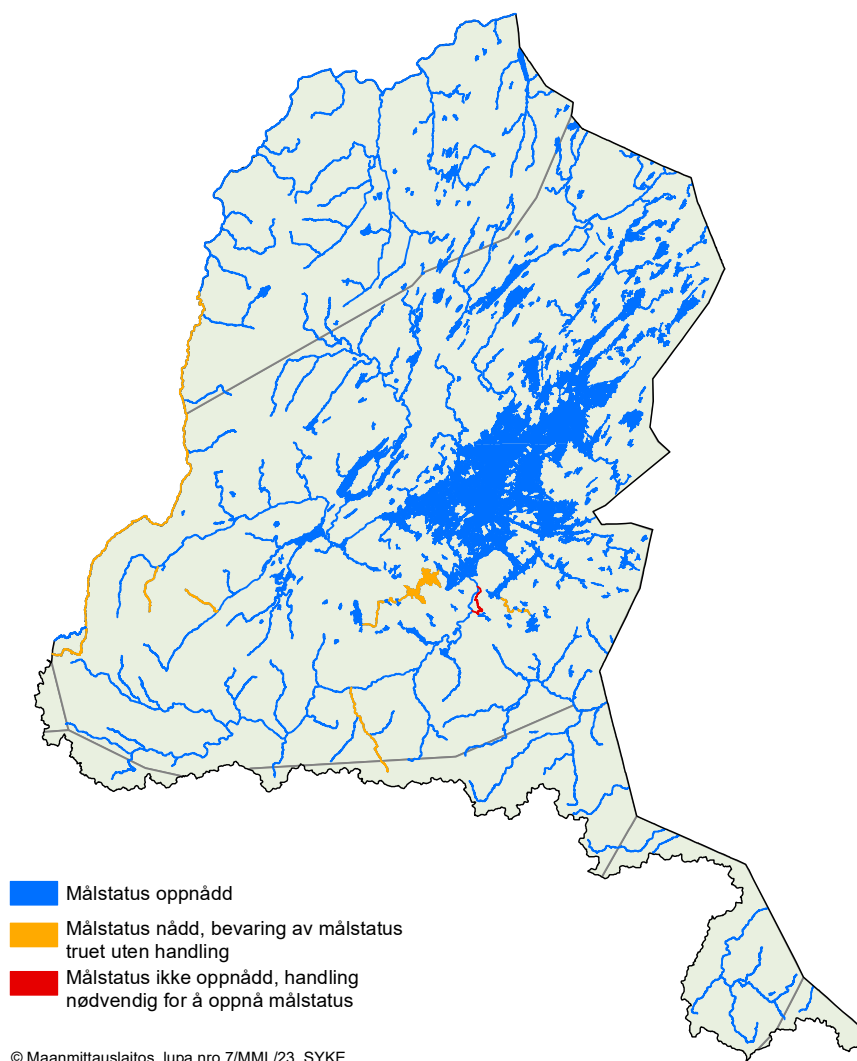

Bilde 3. Vannregionsfordeling i Tana-Neiden-Pasvik vannregion

Vannregionens arealer på den finske siden er på 25 430 km², som er omtrent to tredjedeler av den totale arealer. Tanaelva og Neidenelva er viktige gyteelver for atlantehavslaksen. I Tuulomajoki-vassdraget hindrer kraftverkene på russisk side vandrefisken i å gå opp i elva.

Næringsfattighet, klarhet og humusfattighet er typiske egenskaper for vassdragene i området. Belastningen forårsaket av mennesker i området på finsk side er liten og lokal, og det er nesten ikke noen problemer med vannkvaliteten (bilde 4).

Bilde 4. Overflatevannområdene i vannregionen hvor tilstanden er dårligere enn god eller har risiko for å svekkes.

De belastende faktorene i området er nesten utelukkende avløpsvann, spredt bebyggelse samt skogsbruk og jordbruk. I Øvre Lappland er konsekvensene av skogbruket mindre enn ellers i Lappland. Likevel er nesten alle elver og bekker i områder hvor det har vært hogst i nedbørsfeltene brukt til tømmerfløting. Totalt er det nesten 700 km tømmerfløtingsvassdrag i regionen. I Pasvik-vassdraget er det observert seks vassdrag som fortsatt har behov for å settes i stand etter tømmerfløterydding: Kirakkajoki, Nangujoki, Kessijoki, Sarmijoki, Korvasjoki og Nellimöjoki.

Den menneskelige virksomheten har hatt størst innflytelse på tilstanden i Pasvikvassdraget. I Pasvikelva, som delvis er en grenseelv mellom Norge og Russland, er det bygd sju kraftverk, og Enaresjøen reguleres etter behovene i kraftbransjen. Man finner også gruvevirksomhet både på den norske og russiske siden i vannregionen, og i Ivaljoki-området i Finland drives det maskinell gullgraving. Den maskinelle gullgravingen i Lemmenjoki-området ble avsluttet i 2020.

Hindringen av spredning av fremmede arter og fiskesykdommer i er et helt eget problem i området. Spesielt er tiltakene mot den farlige lakselusen blant laksebestandene i elvene som renner ut i Ishavet, samt tiltakene mot pukcellaksen, som har tatt seg kraftig opp i de siste årene, svært sentrale i vannregionen.

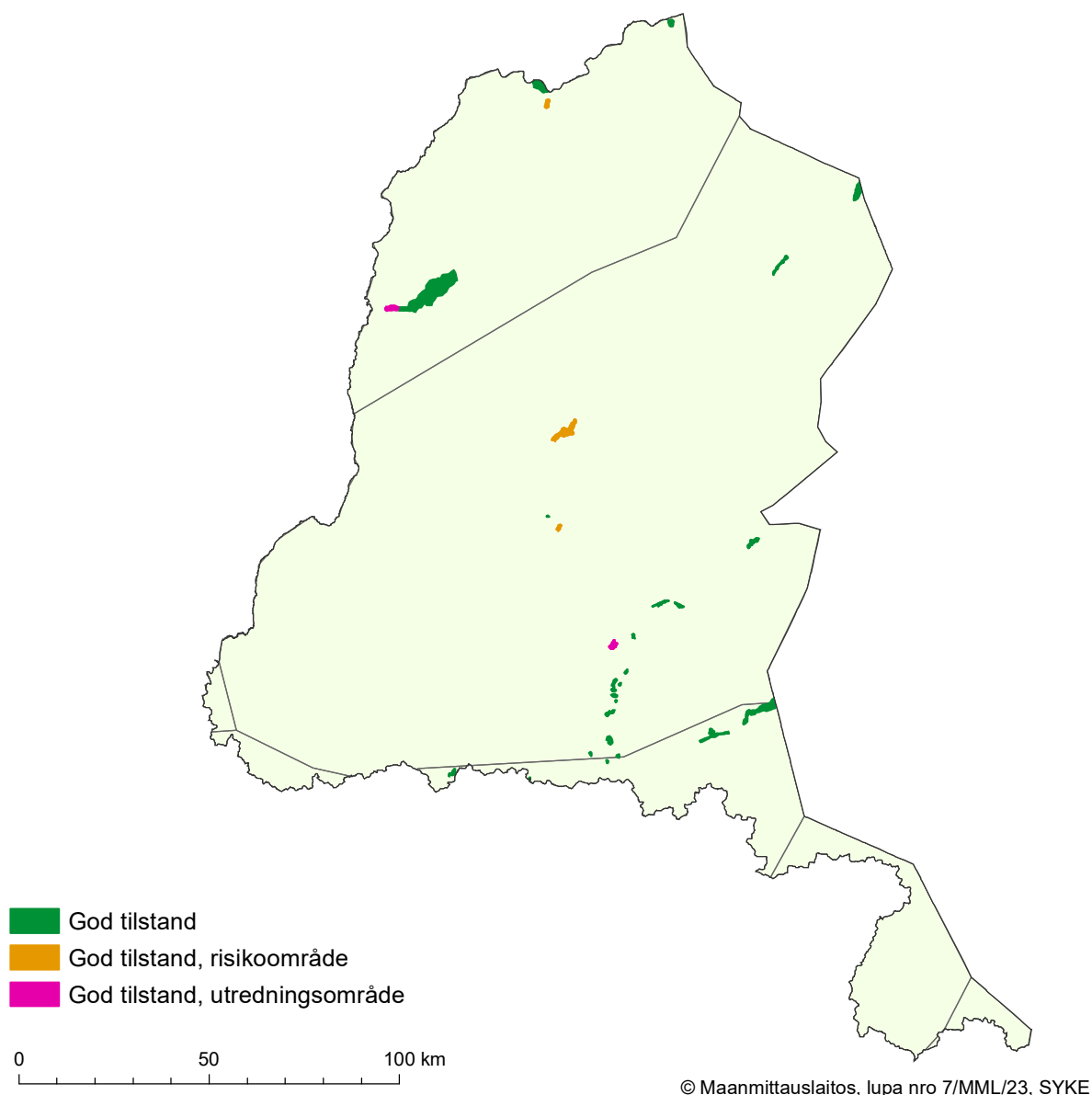
Laksebestandene i Tanaelva er utsatt for et betydelig fisketrykk, og spesielt har tilstanden til laksebestandene i kildeelvene blitt dårligere. Overvåkings- og forskningsgruppen for Tanavassdraget har definert et gytebestandsmål for 15 laksebestander i Tanaelva, og det overvåkes om målet blir oppnådd. I de finske elvene er tilstanden til laksebestanden dårligst i Enaresjøens vassdragsområde, hvor sannsynligheten for å nå målet for gytebestanden er under 40 % og bestanden har et overskudd som kan utnyttes sjeldnere enn i tre av fire år. På grunn av dette er fiske en betydelig pressfaktor i vannforekomstene Skiehččanjohka og Anárjohka, som ligger i Anárjohka vassdragsområde.

Grunnvannsområder

De viktigste grunnvannsressursene i Tana-Neiden-Pasvik-vannregionen er ofte knyttet til eskere. Med hensyn til bruken er grunnvannsressursene i vannregionen rike, men grunnvannsområdene er ujevnt fordelt. Alle vannverkene i vannregionen bruker grunnvann som råvann. Grunnvannsområdene i kommune- og grendesentrene har forskjellige risikofaktorer. De vanligste trusselfaktorene for grunnvannet er behandlingen av bebyggelsens avløpsvann samt forurensede landområder, som for eksempel gamle søppelplasser.

Grunnvannet evalueres i kvantitativ og kvalitativ tilstand. Grunnvannsområder hvor det er observert overskridelser av miljøkvalitetsnormene i kvaliteten på grunnvannet på ett eller flere observasjonspunkter når det gjelder de stoffene som er listet opp i vedlegg 7A i vannforvaltningsforordningen (1040/2006), er utpekt som risikoområder. Tana-Neiden-Pasvik vannregion har tre slike risikogrunnvannsområder. Som utredningsområder er det utpekt grunnvannsområder hvor det ligger risikovirkomheter, men hvor man ikke har hatt tilstrekkelig med opplysninger om kvaliteten på grunnvannet tilgjengelig til å kunne konstatere konsekvensene av den menneskelige virksomheten i området. To grunnvannsområder i vannregionen er utpekt som utredningsområder (bilde 5).

Bilde 5. Grunnvannsutredningsområdene og risikogrunnvannsområdene i vannregionen som er utnevnt i vannfor-

valtningsplanen for 2022.

Vannforvaltningens sentrale spørsmål

I dette kapitlet tas det frem spørsmål som det vil bli lagt vekt på i kontrollen av vannregionens vannforvaltningsplan samt i det praktiske arbeidet for å forbedre vanntilstanden. Samarbeidsgruppen for vannforvaltningen i Lappland har deltatt i forberedelsen av de sentrale spørsmålene.

Synspunktene er delt inn i fire hovedtemaer: 1) Styring av nedbørsfeltmessige vannområder og belastning, 2) Forebygging av spredning av fremmede arter og fiske sykdommer, 3) Istandsetting av vannmiljøer samt 4) Forbedring av vannforvaltningstiltakenes effektivitet.

I alle temaene kan du bl.a. ta stilling om de riktige tingene er tatt frem og hvilke andre ting man bør legge vekt på i neste vannforvaltningsplan. I tillegg kan du komme med løsninger og forbedringsforslag for de nåværende handlingsmodellene for forbedring av vanntilstanden. I dette dokumentet blir det ikke tatt frem tiltak eller utviklingsprosedyrer for styringsmidlene for å løse problemene. Presentasjonene gjøres i neste vannforvaltningsplan bl.a. på grunnlag av tilbakemeldingene vi har fått i denne høringen. I en stor del av de sentrale spørsmålene er det allerede tatt frem tiltak og utvikling av styringsmidlene i forrige vannforvaltningsplan, og arbeidet for å fremme disse er allerede i gang.

I dokumentet er det tatt frem noen spørsmål som du kan tenke over og benytte i tilbakemeldingen dersom du ønsker det.

1. Nedbørsområdemessig styring av vannforekomster og belastning i et klima i endring

Arealbrukens diffuse belastningstrykk i vannregionen er konsentrert i Pasvikelv planleggingsområde. I de andre områdene består vassdragsbelastningen mest av avløpsvannet fra lokalsamfunnene og områder med spredt bebyggelse. Vanligvis er det ikke tatt spesielt hensyn til næringsbelastningen fra reindriftsnæringen. Størstedelen av gårdene som driver plantedyrking produserer høy til reinsdyr. I hovedsak er det observert problemer med vannkvaliteten når vinterfôringen av reinsdyr er gjennomført på isen på vassdrag eller ved kysten. De viktigste belastende stoffene er næringsstoffer som forårsaker eutrofiering samt organiske forbindelser som gjør vannet mørkere. I de siste årene har også spredning og oppsamling av mikroplast i vannområdene vist seg å være et problem. Klimaendringen forsterker på sin side også eutrofierings- og formørkningsutviklingen. I tillegg forårsaker klimaendringen også konsekvenser som påvirker mengden og kvaliteten på grunnvannet, og som kan skape uforutsigbare situasjoner (som f.eks. lange tørkeperioder, styrtregn, flom). Mindre grunnvannsforekomster er ekstra sensitive for endringer.

I planleggingen av eventuelle nye prosjekter må man ta hensyn til målsetningene for vanntilstanden. Også i fremtiden må man fremme bevisstheten om lokasjonen til vannområder hvor tilstanden er utmerket eller god samt om hvilke faktorer som påvirker vanntilstanden hos personene som utfører planlegging og tar avgjørelser for området.

Sikring av en god vanntilstand

Hvorfor er dette viktig?

- Tilstanden i nesten alle elvene og innsjøene i vannregionen er utmerket eller god.
- De næringsfattige vassdragene i vannregionen er sårbare for konsekvensene av klimaendring og næringsbelastning.
- I noen vannforekomster er det en antatt risiko for at den gode tilstanden vil svekkes på grunn av innflytelsen fra gullvasking.
- Forebyggende vern av grunnvannet er av primær betydning, for utbedring av skader (som for eksempel rensing av forurenset grunnvann) senere er både dyrt og vanskelig, og i noen tilfeller er dette til og med umulig.
- I vernet av grunnvannet kan man ikke bare legge vekt på vern av de vannuttakene som allerede finnes, for man må også sørge for at de undersøkte vannuttaksstedene kan benyttes i eventuelle krisesituasjoner.
- Man er mer bevisst på viktigheten av vern av grunnvannet enn tidligere på grunn av økt bruk av grunnvann samt bedre identifisering av risikoer som truer grunnvannet.
- Vern av grunnvannsområdene kom opp blant de viktigste temaene i en spørreundersøkelse som skulle kartlegge de sentrale hovedtemaene i Tana-Neiden-Pasvik vannregion. På grunnlag av spørreundersøkelsen er også vern av økosystemer som er direkte avhengige av grunnvannet et av de temaene man opplever som viktigst.
- Et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag om grunnvannsområdenes hydrogeologiske forhold samt identifisering av risikovirkningene i områdene og deres virkningsmekanisme er bl.a. viktig med tanke på planleggingen av arealbruk (som f.eks. regulering).

Hva er gjort for å hindre skadelige konsekvenser på vassdragene?

- Det legges vekt på sikring av vanntilstanden i planleggingen av arealbruk samt i prosjekter som er avhengige av miljø- og vanntillatelse.
- Regulering brukes til styring av plasseringen av bygging som påvirker vanntilstanden
- Det er gitt veiledning og råd for virksomhet i grunnvannsområder som er knyttet til for eksempel for arealbruk og regulering, uttak av jordmasse og skogbruk.
- PIMA-objektene (objekter med forurensete landområder) i grunnvannsområdene er undersøkt og utbedret.

Det tas hensyn til målsetningene i vannforvaltningen helt fra oppstarten på planleggingen av nye prosjekter

Hvorfor er dette viktig?

- Nye prosjekter må ikke svekke tilstanden i overflate- og grunnvannsområdene eller forårsake trusler mot oppnåelsen av en god tilstand, bortsett fra i situasjoner hvor man har oppfylt strenge lovkriterier
- Hensyn til vannforvaltningens målsetning og kjennskap til trykkene som allerede finnes helt fra begynnelsen av prosjektet forbedrer plasseringskontrollen, minimeringen av ulemper og fremdriften i prosjektet
- Grunnvannsområdene blir ofte rammet av mye arealbrukstrykk som er i konflikt med vernet av grunnvannet.

Hva er gjort for å fremme saken?

- I større prosjekter vurderes konsekvensene i vassdragene og målsetningen i vannforvaltningen som en del av vurderingen av miljøkonsekvensene og behandlingen av eventuelle tillatelser, og man tar f.eks. hensyn til dette i betingelsene i tillatelser og reguleringsbestemmelser.

Hva kan gjøres bedre?

- Alle prosjektenes potensielle konsekvenser i overflate- og grunnvannsområder samt deres betydning for vannforvaltningens målsetning må tas tilstrekkelig godt hensyn til helt fra starten av i prosjektet.
- Man må vurdere prosjektets samlede konsekvenser sammen med trykkene som allerede finnes og andre nye prosjekter på et tilstrekkelig tidlig tidspunkt, f.eks. som grunnlag for alternative tegninger/plasseringer.
- Planleggingen av tiltak for å redusere konsekvensene i vassdragene og kompenseringstiltak må være en fast del av prosjektplanleggingen helt fra starten av
- Utredning av statusen før prosjektet med tilstrekkelig grundige forhåndsundersøkelser
- De nåværende grunnvannstiltakene i vannforvaltningen er på flere måter ikke tilstrekkelig konkrete til å kunne brukes til å hindre skadelige konsekvenser eller redusere konsekvensene som allerede har oppstått. Tiltakene er ofte også planlagt ut fra synsvinkelen i Sør-Finland, noe som også virker innskrenkende på utvalget av tiltak. Som et eksempel på dette kan man nevne tiltakene som gjelder uttak av masse.
- Overflate- og grunnvannsområdene undersøkes ofte som adskilte helheter, selv om de har et nært samspill med hverandre. Spesielt er informasjonen som gjelder økosystemene som er avhengig av grunnvannet fremdeles mangelfull.
- Informasjonen om grunnvannsområdene er ofte spredt hos forskjellige aktører, og kunnskapsgrunnlaget for grunnvannsområdene bør for øvrig også økes. For eksempel er det bare utarbeidet noen få verneplaner og strukturutredninger i hele Lapplandsområdet, og ingen i Tana-Neiden-Pasvik vannregion.
- Kommunene har vært lite villige til å utarbeide verneplaner og strukturutredninger for åser i vannregionen, for de føler at de ikke har tilstrekkelig ressurser til å gjennomføre prosjektene. Med det nåværende systemet er det bare kommunene som kan søke om støtte til utarbeidelse av verneplaner, og dette skaper hindre for gjennomføringen av prosjektene.
- Man er mer bevisst på ting knyttet til grunnvannet enn tidligere, men man opplever at vernetiltakene er dyre og virker bremsende på prosjektene. Endringene i holdninger og måten å gjøre tingene på går sakte.

Eksempler på ting man kan tenke over i tilbakemeldingen

- Hvordan kan man sikre en god tilstand i vannet i vannregionen i fremtiden?
- Hvilke tiltak og styringsmidler for reduisering av konsekvensene i grunnvannsomsrådene bør man legge ekstra vekt på i neste vannforvaltningsplan? Hvilke konkrete tiltak ville det kreves for å oppnå målsetningene?
- Er det tatt tilstrekkelig hensyn til vannforvaltningens målsetning for overflate- og grunnvannsomsrådene i f.eks. reguleringen og vurderingsprosedyrene for miljøkonsekvensene?
- Hvilke deler av vannregionen har spesielt behov for en nedbørfeltplanlegging som koordinerer virksomheten innenfor vannforvaltning og arealbruk? Hvorfor?
- Hva bør man ta spesielt hensyn til i koordineringen av målsetningene i grønne omstillingsprosjekter og vannforvaltningen?
- Hvordan bør man utvikle behandlingen av nye prosjekter i neste vannforvaltningsplan?
- Hvordan bør man utvikle håndtering av vannspørsmål i vannforvaltningsplanen?
- I hvilke ting bør man utvikle samarbeidet med Norge?
- Hvordan kunne man oppmuntre kommunene til å utvikle verneplaner for grunnvannsomsråder og strukturutredninger for åsrygger?
- Hvordan bør man utvikle håndteringen av grunnvannspørsmål i vannforvaltningsplanen?

2. Hindring av spredning av fremmede arter og fiskesykdommer

Fremmede arter er arter som har spredt seg fra sitt naturlige utbredelsesområde til et nytt område med mennesket, enten utilsiktet eller med hensikt. En del av de fremmede artene trives godt og utgjør en trussel ved at de medfører skade for de opprinnelige artene. Fremmede arter som medfører tydelige ulemper kalles for skadelige fremmede arter. I vannregionen har spesielt truslene som rammer atlanterhavslaksen vakt interesse. I tillegg til å være en økologisk faktor, er laksen også en viktig del av innbyggernes livsstil og kultur.

Hvorfor er dette viktig?

- En del av de fremmede artene trives godt og utgjør en trussel ved at de medfører skade for de opprinnelige artene.
- Lakselusen *Gyrodactylus salaris* utgjør en alvorlig økologisk og økonomisk trussel for laksebestandene i elvene som renner ut i Ishavet.
- Pukkellaksen er en fremmed art som har tatt seg kraftig opp i de finske elvene som renner ut i Ishavet. Arten kan konkurrere med atlanterhavslaksen om de samme ressursene.
- Atlanterhavslaksebestandene har blitt mindre.

Hva er gjort for å redusere konsekvensene i vassdragene?

- Den nasjonale strategien for fremmede arter (2012) og EUs forordning om fremmede arter (2014) går inn for å hindre spredning av etablerte fremmede arter og hindre at det kommer nye.
- For å hindre spredningen parasitten *gyrodactylus salaris* er Tanafjorden tatt med i Norges nasjonale laksefjorder, og for å beskytte villaksen er det ikke tillatt med lakseoppdrett lenger.
- I Finland har Jord- og skogsbruksministeriet regulert en forordning (1376/2004) for å beskytte vassdragene som renner ut i Ishavet mot spredning av lakselus, og med hjemmel i denne er det bl.a. forbudt å flytte fisk og udesinfisert rogn fra andre steder i Finland. Båter, kanoer og fiskeredskeer som tas med fra andre vannregioner må være helt tørket og desinfisert før de brukes.
- På den norske siden er det gjennomført uttaksprosjekter av pukkellaks, men effekten av disse trenger å utvikles.

Hva kan gjøres bedre?

- Inntil nå har man lyktes å hindre spredningen av parasitten gyrodactylus salaris i vannregionen.
- Det har ikke lyktes å hindre spredningen av pukkellaks. Hindring av spredning eller til og med fjerning av arten i vannforekomstene krever enda utvikling av effektive metoder.
- Forskningsinformasjonen om pukkellaksens innvirkning på de opprinnelige artene og økologien må økes

Eksempler på ting man kan tenke over i tilbakemeldingen

- Hvilke metoder ville være mest kostnadseffektive i bekjempelsen av spredning av fremmede arter og fiskesykdommer?
- Hvordan bør man ta hensyn til fremmede arter i planleggingen av vannforvaltningen?
- Hvordan bør man utvikle samarbeidet med Norge?

3. Istandsetting av vannmiljøer

Tiltak knyttet til bygging i vassdrag har svekket vannorganismenes habitater og gjort det vanskelig for fisk og andre vannorganismer å bevege seg fritt i vannforekomstene. For å oppnå tilstandsmålene trenger vi tiltak som er rettet mot forbedring av den strukturelle og hydrologiske tilstanden og reduksjon av hindre. I noen vannforekomster kan istandsetting av habitater, utvikling av reguleringen eller sikring av fri bevegelse være det viktigste tiltaket for å oppnå og opprettholde en god tilstand.

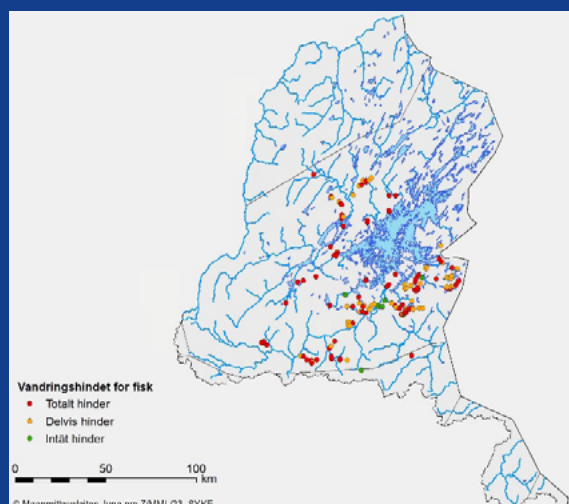
Hvorfor er dette viktig?

- Rydding, utretting og grøfting av rennende vann har svekket kvaliteten på habitatene til fisk og andre vannorganismer og redusert antallet av disse.
- Demninger og andre vannkonstruksjoner samt vannledninger under veier forstyrrer eller hindrer bevegelsen til fisker og andre vannorganismer i vassdragene.
- Regulering av innsjøer svekker tilstanden spesielt i strandsonen samt levetilstandene til organismene som lever der.

Hva er gjort for å redusere konsekvensene i vassdragene?

- Man har identifisert vandrehindrene og delvis fjernet disse
- Reguleringen av Enaresjøen er utviklet i en mer økologisk retning, og konsekvensene blir fulgt opp
- I ReArc-prosjektet har man utredet tilstanden i vannstrømmene og vandrehindrene i Pasvik-vassdraget

Veikulverter til mindre bekker danner ofte vandringshindre for fisker og andre vannorganismer. På grunnlag av utredninger av 250 objekter i Pasvik-vassdraget danner over 40 prosent av veiovergangene helt eller delvis et vandringshinder. Ett av de viktigste målene i vannforvaltningen er å sikre at organismene får bevege seg fritt i vassdragene. Ved hjelp av god planlegging kan man hindre at det danner seg nye hindre og fjerne de nåværende.

Hva gjør at det tar lang tid å oppnå målene?

- Det er flere vandringshindre enn man tidligere har visst om
- Man har ikke gjennomført rehabiliteringen av habitatene i Pasvikelvas sideelver, som er ryddet til tømmerfløting
- Bl.a. har forekomster av Gyrodactylus salaris-parasitten i fiskeoppdrettene på den russiske siden samt avbruddet i samarbeidet med Russland vært hindre for gjenopprettingen av vandreforbindelsen i Tuulomajoki.

Eksempler på ting man kan tenke over i tilbakemeldingen

- I hvilket område mener du det er størst behov for rehabilitering av vassdrag?
- Hvordan bør man ta hensyn til rehabiliterings spørsmål for vassdragene i planleggingen av vannforvaltningen?
- Er det behov for å utvikle samarbeidet med Norge når det gjelder rehabilitering?

4. Forbedring av vannforvaltningstiltakenes effektivitet

Utviklingen av de informative, økonomiske og juridiske styringsmidlene spiller en sentral rolle i fremmelsen av vannforvaltningens målsetninger. Hovedansvaret for fremmelse og iverksetting av styringsmidlene ligger på mange måter hos miljødepartementet og jord- og skogbruksdepartementet, men det forventes at en større gruppe deltar i fremmelsen av disse. Utgangspunktet for gjennomføringen av riktige og effektive vannforvaltningstiltak er at bl.a. beslutningstakerne, myndighetene, rådgiverne, planleggerne, næringsdrivende og prosjektlederne må være bevisste på de forskjellige aktivitetenes konsekvenser for vassdragene samt på mulighetene til å redusere eller forebygge skadevirkningene på en kostnadseffektiv måte.

Hvorfor er dette viktig?

- Loven setter grensebetingelser for de forskjellige aktivitetenes konsekvenser for vassdragene og reduisering av disse.
- Med støtte- og finansieringssystemene vi har nå kan man ikke konsentrere tiltakene effektivt på områder med stort behov eller styre gjennomføringen av tiltak som er mer effektive med hensyn til målsetningene i vannforvaltningen på en tilstrekkelig god måte.
- Gjennom samarbeid kan vi øke forståelsen av de forskjellige aktørenes målsetning og synspunkter og slik øke engasjementet i fremmelsen av vannforvaltningen og gjøre vannforvaltningen mer godkjent.
- Gjennom nettverk og samarbeid kan man dele kunnskaper og øke læringen.
- Et tverrfaglig og regelmessig samarbeid om bruken, forvaltningen og vernet av vannforekomster og andre naturressurser mellom de respektive aktørene er en forutsetning for at planlegging av nedbørsfeltene skal bli vanlig.

Hva er gjort for å forbedre effektiviteten?

- Det tas hensyn til vannforvaltningsplanen i myndighetenes virksomhet, som for eksempel i behandling av tillatelser og uttalelser
- I de nye støttesystemene for jordbruket (CAP27) og skogbruket (METKA) tas det hensyn til vannforvaltningens målsetninger
- I Finland er iverksettelsen av vannforvaltningen fremmet gjennom finansieringsprogram som Programmet för effektivt vattenskydd, Nousu-programmet (vandrefisk) og livsmiljøprogrammet Helmi
- Det har vært samarbeid mellom vannforvaltningsmyndighetene på Nord-Kalotten helt fra første planleggingsrunde

Hva må forbedres?

- Man kan ikke målrette tiltakene på områdene med de største behovene med støtte- og finansieringssystemene
- Tilskuddene er ikke knyttet til de oppnådde virkningene
- Identifisering av målene for vannforvaltning også i lovene som regulerer arealbruken
- Samarbeidsnettverkene fungerer ofte på grunnlag av kortvarig prosjektfinansiering

Eksempler på ting man kan tenke over i tilbakemeldingen

- Hva kunne vært de mest effektive styringsmidlene?
- Hvordan kan man utvikle prosesser og samarbeid for å gjøre iverksettelsen mer effektiv?
- Hvordan kan man styrke finansieringen av iverksettelsen?
- Hvordan kunne man forbedre planleggingen av tiltakene?
- I hvilke saker bør man samarbeide mer med Norge?

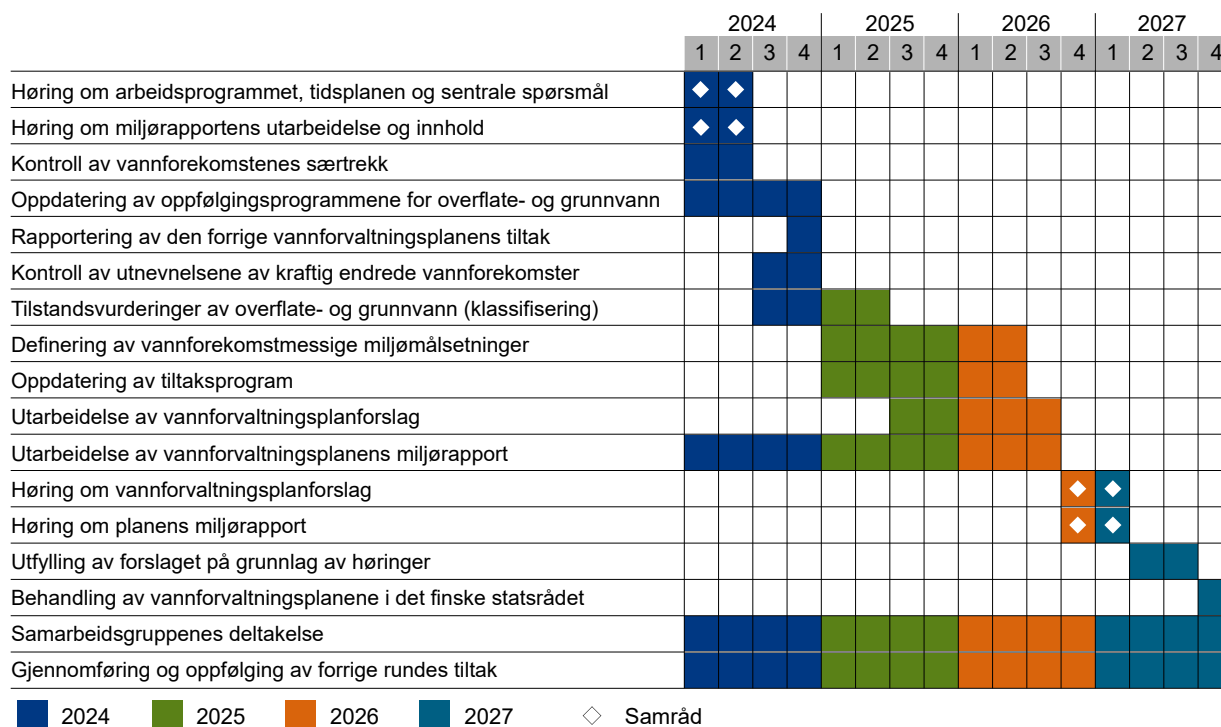

Arbeidsprogram og tidsplan for kontroll av planen

Planleggingens tidsplan og faser

Oppdatering av vannforvaltningsplanene og kontroll av tiltaksprogrammene for forvaltningsperioden 2028–2033 går trinnvis frem i samsvar med de fristene som er satt i den finske loven Lag om vattenvårds- og havsvårdsforvaltningen (Bilde 6). Tilstandsvurderingene av overflate- og grunnvannet blir ferdige i løpet av 2025, og de vil vises frem sammen med vannforvaltningsplanforslaget før den endelige bekreftelsen på klassifiseringen av vanntilstanden.

TIDSPLAN FOR PLANLEGGING AV VANNFORVALTNING FREM TIL 2027

Gjennomføringen av tiltaks- og oppfølgingsprogrammet starter i 2028

Bilde 6. Tidsplan for planleggingen av vannforvaltningen i kvartaler (1–4) frem til slutten av 2027.

Gjennomføringen og effekten av vannforvaltningens tiltak følges opp. Situasjonen for gjennomføringen av tiltakene rapporteres til EU ved slutten av 2024. I årene 2025–2026 definerer man miljømålsetningene for vannforvaltningen mer nøyaktig og planlegger tiltakene som er nødvendige for å oppnå disse. I 2026 blir forslaget som skal kontrolleres som vannforvaltningsplan ferdig. Den gjøres ferdig på grunnlag av tilbakemeldingene som er mottatt i høringen og godkjennes i det finske statsrådet innen slutten av 2027.

Vurdering av miljøkonsekvenser

Som en del av utarbeidelsen av vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammene knyttet til denne utføres det en **miljøvurdering** i samsvar med den finske SOVA-loven (Lag om bedömning av miljøkonsekvenserna av myndigheters planer och program). Målet med vurderingen er å identifisere og beskrive de direkte og indirekte konsekvensene av gjennomføringen av planene på menneskenes helse, levevilkår og trivsel samt på vannområder, luften, klimaet, vegetasjonen, organismer, naturens mangfold, samfunnsstrukturen, bebygde miljøer, landskapet, bybildet og kulturarven samt på utnyttelsen av naturressursene. Man må også vurdere samspillet mellom de foran nevnte faktorene. Miljøvurderingen består av to offentlige høringer, og nå er den første av disse i gang. Den gjelder oppstarten på forberedelsen av miljørapporten.

Utgangspunktet for planleggingen av vannforvaltningen er forbedring og vedlikehold av overflatevannets økologiske og kjemiske samt grunnvannets kjemiske og kvantitative tilstand. Konsekvensene som gjennomføringen av vannforvaltningsplanen har på vanntilstanden blir vurdert som en del av selve planleggingen. Også kostnadene vurderes i hele landet med felles grunnlag som en del av planleggingen av tiltakene. Miljøvurderingen i henholdt til SOVA-loven dekker likevel et stort antall andre konsekvenser, som også skal vurderes. Med tanke på vannforvaltningen er det viktig å ta følgende konsekvenser med i undersøkelsen:

- Konsekvenser for vannforsyningen
- Konsekvenser for næringsveiene
- Konsekvenser for produksjonen av vannkraft
- Konsekvenser for bygningens/områdets verdi
- Konsekvenser for rekreasjonsbruken
- Konsekvenser for naturens mangfold
- Konsekvenser for vannaturen og vannøkosystemene
- Konsekvenser for terrestriske økosystemer som er avhengig av grunnvannsområdene
- Konsekvenser for flomvernet
- Konsekvenser for havforvaltningens målsetninger
- Konsekvenser for helse og sikkerhet
- Konsekvenser for klimaendring og tilpasning etter denne
- Konsekvenser for landskap, samfunnsstruktur, bebygde miljøer, bybildet og kulturarven.

Listen over de viktigste konsekvensene ovenfor danner en vurderingsramme som brukes i valget av tiltak som forbedrer vanntilstanden. Vurderingsrammen tilpasses spesielt til hvert spørsmål som behandles. Når man for eksempel undersøker grunnvannsområdenes konsekvenser, velger man ut de konsekvensene som er sentrale for grunnvannet i rammen. Man vil også identifisere andre eventuelle konsekvenser.

NTM-sentralene som er ansvarlige for planleggingen utreder og vurderer de viktigste miljøkonsekvensene av tiltakene eller tiltaksgruppene som undersøkes i vannforvaltningsplanen i sine egne samarbeidsgrupper. Man utfører undersøkelsen av de tiltakene som det er knyttet betydelige konsekvenser til eller som eventuelt skaper uenighet. Konsekvensene sammenlignes med en alternativ situasjon hvor man ikke gjennomfører tiltakene. Man vurderer også konsekvensenes betydning. Det er ikke meningen at man skal utføre egne utredninger eller undersøkelser for vurderingen, men den er basert på den informasjonen man allerede har tilgjengelig. Derfor er det for eksempel viktig at samarbeidsgruppene deltar.

De viktigste miljøkonsekvensene av gjennomføringen av vannforvaltningsplanen samles i miljørapporten, hvor man i tillegg oppgir følgende opplysninger:

- vannforvaltningsplanens hovedinnhold, målsetninger og forhold til andre planer og programmer
- miljøets nåværende situasjon samt dets utvikling dersom vannforvaltningsplanen ikke blir gjennomført
- miljøets egenart i det sannsynlige virkeområdet
- viktige miljøproblemer og vernemålsetning med hensyn til vannforvaltningsplanen
- tiltak som forebygger, reduserer eller fjerner skader
- grunnlagene for valg av alternativer
- beskrivelse av hvordan vurderingen er gjennomført
- beskrivelse av gjennomføringen av oppfølgingen

Man skal legge miljørapporten og et generelt sammendrag av den til i vannforvaltningsplanforslaget. Det tas hensyn til tilbakemeldingene fra høringen om miljørapporten i ferdigstillingen av planen. Når planen er godkjent i statsrådet, vil vi informere om dette, og den ferdige planen og programmet vil da gjøres offentlig tilgjengelig.

Vurdering av grenseoverskridende miljøkonsekvenser.

Dersom miljøkonsekvensene i planene eller programmene går over landegrensene, organiseres det en vurderingsprosedyre i samarbeid med landet det gjelder. I samsvar med artikkel 10 i protokollen som er gitt om strategiske miljøvurderinger, er det meldt fra til Norges tilsvarende myndigheter om vannforvaltningsplanforslaget til Tana-Neiden-Pasvik vannregion og vurderingsprosedyrene som gjelder denne. Finlands miljøcentral tar seg av oppgavene knyttet til informasjon og høring i henhold til konvensjonen som gjelder utredning grenseoverskridende miljøvirkninger (Esbokonvensjonen).

Informasjon og de viktigste informasjonskildene

Til kontrollen av vannforvaltningsplanen og til selve arbeidet utarbeides det to høringsdokumenter for hvert vannregion, og det ønskes at forskjellige aktører tar stilling til disse i løpet av høringen som varer i et halvt år:

- Vannforvaltningens arbeidsprogram og sentrale spørsmål 2028–2033 (høring: 15.12.2023–17.06.2024) samt oppstarten på en miljøvurdering som en del av dette i samsvar med SOVA-loven.
- Et forslag til vannforvaltningsplanen frem til 2033 (høring: 2026–2027; tidspunktet fastsettes senere) og en miljørapport i samsvar med SOVA-loven.

Kunngjøringer og dokumenter som gjelder vannregionen er i hovedsak tilgjengelige i elektronisk format. Alle materialene finnes på nettsiden www.ymparisto.fi/vaikutavesiin > veisienhoito. I tillegg ber NTM-sentralene om rapporter fra sentrale myndigheter, aktører og andre enheter i sitt egne virkeområde.

Mer informasjon om høring og vannforvaltning generelt får du fra NTM-sentralen i ditt egne område. Du kan finne mer informasjon om vannforvaltningen på disse nettstedene:

- Det nasjonale nettstedet for vannforvaltning: www.ymparisto.fi/vaikutavesiin
- Miljøforvaltningens tjeneste for åpen informasjon: www.syke.fi/sv-FI/Oppen_information
- Åpen nettjeneste som gjelder innsjøer og havområder: www.jarviwiki.fi
- Informasjon om vanntilstand: [Vesikartta](#)

Kontaktopplysninger

Tilbakemeldinger på høring gis på nettsiden utlåtande.fi eller leveres til registreringskontoret til Lapplands NTM-central (helst i Word-format): Lapplands NTM-central, PL 8060, 96101 Rovaniemi; tlf: +358 295 037 000, E-post: [kirjaamo.lappi\(at\)ely-keskus.fi](mailto:kirjaamo.lappi(at)ely-keskus.fi)

Mer informasjon om høring og vannforvaltning får du på NTM-sentralens nettside eller fra kontaktpersonene (e-postadresser: fornavn.etternavn@ely-keskus.fi)

Lapplands NTM-central

- Jari Pasanen
- Pekka Räinen
- Anne Lindholm (grunnvann)

Presentasjonsark

Publikasjonsseriens navn og nummer: Rapporter 83/2023

Ansvarsområde: Miljø og naturressurser

Utarbeidet av: Pekka Räinen (red.), Jukka Ylikörkkö, Annukka Puro-Tahvanainen, Niina Karjalainen, Anne Lindholm

Publikasjonens navn: Vannforvaltningens sentrale spørsmål og arbeidsprogram i Tana-Neiden-Pasvik vannregion for 2028–2033

Sammendrag:

Vannforvaltningens formål er å bevare en god vanntilstand samt forbedre vanntilstanden der den er svekket ved hjelp av et omfattende samarbeid. Den fjerde planleggingsrunden i vannforvaltningen er i gang, hvor vi kontrollerer planene og forbereder vannforvaltningsplanene frem til 2033. Tana-Neiden-Pasvik vannregion er felles med Norge og planene koordineres sammen. Dette dokumentet inneholder det planlagte arbeidsprogrammet og vannregionens sentrale spørsmål. Høringen av dokumentet er i tiden 15.12.2023–17.06.2024. Som en hjelp i planleggingen ønskes det blant annet tilbakemeldinger om planleggingens gjennomføring og tidsplan samt mulighetene til å påvirke; ting knyttet til utarbeidelsen av miljørapporten og dens innhold; sentrale problemer og utviklingsbehov knyttet til vanntilstanden; metoder og tiltak som kan benyttes til forbedring av vanntilstanden samt finansierings- og samarbeidsmuligheter.

I Tana-Neiden-Pasvik vannregion er de sentrale temaene for vannforvaltningen knyttet til vern av overflate- og grunnvannsområder, nedbørsområdemessig styring av vannforekomster og belastning, istandsetting av vannmiljøer samt forbedring av vannforvaltningstiltakenes effektivitet. Mer informasjon om vannforvaltningen på internettadressen: www.ymparisto.fi/vaikutavesiin.

Nøkkelord (ifølge den finske tesausen Allärs): Tana-Neiden-Pasvik

ISBN (PDF) 978-952-398-213-0

ISSN-L 2242-2846

ISSN (nettpublikasjon) 2242-2854

URN URN:ISBN:978-952-398-213-0

Publikasjonens adresse: www.doria.fi/ely-keskus

Sideantall: 26

Språk: Norsk

Forlag/Utgiver: Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland

Sted og tid for utstedelse: 12/2023 Rovaniemi

Kuvailulehti

Julkaisusarjan nimi ja numero: Raportteja 83/2023

Vastuualue: Ympäristö ja luonnonvarat

Tekijät: Pekka Räinen (toim.), Jukka Ylikörkkö, Annukka Puro-Tahvanainen, Niina Karjalainen, Anne Lindholm

Julkaisun nimi: Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Tenon–Näätämöjoen–Paatsjoen vesienhoitoalueella 2028–2033

Tiivistelmä:

Vesienhoidon tavoitteena on laajan yhteistyön avulla säilyttää hyvä vesien tila sekä parantaa vesien tilaa siellä, missä se on päässyt heikentymään. Vesienhoidossa on meneillään neljäs suunnittelukierros, jolloin suunnitelmia tarkistetaan ja vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2033 valmistellaan. Tenon–Näätämöjoen–Paatsjoen vesienhoitoalue on yhteinen Norjan kanssa ja suunnitelmat sovitetaan yhteen. Tämä asiakirja sisältää suunnittelun työohjelman ja vesienhoitoalueen keskeiset kysymykset. Asiakirjasta kuullaan 15.12.2023–17.6.2024. Suunnittelun avuksi palautetta toivotaan muun muas-sa suunnittelun toteutuksesta ja aikataulusta sekä vaikuttamismahdollisuuksista; ympäristöselostuksen laatimiseen ja sisältöön liittyvistä asioista; vesien tilaan liittyvistä keskeisistä ongelmista ja kehittämistarpeista; keinoista ja toimista, joilla vesien tilaa voidaan parantaa sekä rahoitus- ja yhteistyömahdollisuuksista.

Tenon–Näätämöjoen–Paatsjoen vesienhoitoalueella vesienhoidon keskeiset teemat liittyvät pinta- ja pohjavesien suojeluun, valuma-alueelähtöiseen vesien ja kuormituksen hallintaan, vesielinympäristöjen kunnostamiseen sekä vesienhoitotoimien vaikuttavuuden parantamiseen. Lisätietoa vesienhoidosta verkko-osoitteessa: www.ymparisto.fi/vaikutavesiin.

Asiasanat (YSO:n mukaan): Vesienhoito, vesien tila, aikataulut, ohjelmat (suunnitelmat), keskeiset kysymykset, vesienhoitoalueet, Teno, Näätämöjoki, Paatsjoki

ISBN (PDF) 978-952-398-213-0

ISSN-L 2242-2846

ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2854

URN URN:ISBN:978-952-398-213-0

Julkaisun osoite: Julkaisu on saatavana vain verkossa: www.ymparisto.fi/vesienhoitoalue/vuoksi, www.ymparisto.fi/vesienhoito, www.ely-keskus.fi sekä www.doria.fi

Sivumäärä: 26

Kieli: Norja

Kustantaja /Julkaisija: Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kustannuspaikka ja -aika: 12 2023 Rovaniemi

RAPPORTER 83/2023

**VANNFORVALTNINGENS SENTRALE SPØRSMÅL OG ARBEIDSPROGRAM I
TANA-NEIDEN-PASVIK VANNREGION FOR 2028–2033**

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland

ISBN (PDF) 978-952-398-213-0

ISSN-L 2242-2846

ISSN (nettpublikasjon) 2242-2854

URN URN:ISBN:978-952-398-213-0

www.doria.fi/ely-keskus | www.ntm-centralen.fi